

*Статівка А. О.,**кандидат філологічних наук,**доцент кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна**<https://orcid.org/0000-0002-1274-1426>*

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛО-УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ГЕНЕРАЛЬНОГО СЕКРЕТАРЯ НАТО МАРКА РЮТТЕ

Анотація. Стаття розкриває лінгвостилістичні особливості політичних промов Генерального Секретаря НАТО Марка Рютте та основні способи їхнього відтворення в англо-українському перекладі. Визначено, що політичні промови є важливим інструментом у забезпеченні міжнародних відносин між країнами і політичними організаціями та їхньої стратегічної співпраці. Також з'ясовано, що політична промова – це засіб впливу на настрої суспільства та формування їхнього усвідомлення щодо політичних процесів, які є актуальними у світі. Основними цілями політичних промов є інформативна – забезпечення суспільства належною інформацією щодо останніх подій; маніпулятивна – привернення уваги суспільства до акцентованої інформації, та оціночна – формування відповідного ставлення суспільства до тієї чи іншої події. Досліджено, що для досягнення цих цілей політики вдаються до певних стилістичних прийомів. Зокрема, використання простих речень без складних граматичних конструкцій, вживання лексичних повторів, фраз-кліше або фразеологізмів, а також великої кількості модальних дієслів, які стилістично наповнюють та емоційно забарвлюють оригінал. Проведений аналіз засвідчив, що для збереження усієї повноти оригіналу може використовуватися низка таких перекладацьких рішень, як прямий або дослівний переклад, а також адаптація, в рамках якої застосовано контекстуальну заміну, генералізацію значення, вилучення, додавання. Оскільки політичному дискурсу притаманні чіткість та простота викладу, тому і у перекладі політичних промов домінуючими рисами є простота, чіткість, виразність та логічність донесення інформації. Дослівний переклад переважає за умови, якщо в ньому відтворено змістову та стилістичну цілісність оригіналу, адаптація є доречною, щоб переклад природньо звучав засобами української мови. У спробах забезпечити адекватний переклад перекладачі підходять до вирішення проблеми комплексно, застосовуючи увесь наявний арсенал засобів у мові перекладу. Переклад політичних промов має нести таке ж прагматичне значення, що й оригінал.

Ключові слова: політична промова, важіль впливу, дослівний переклад, адаптація, стилістичні риси.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. В сучасних умовах глобалізації, основними проявами якої є культурна, економічна та політична єдність, а також під час жакливної війни в Україні політичні промови, зокрема авторитетних світових лідерів, таких як Генеральний Секретар НАТО,

служать вагомим інструментом впливу та комунікації між міжнародними політичними організаціями, іноземними державами та їхніми громадянами. Першочергове значення має не стільки зміст цих промов безпосередньо, а й засоби їхнього відтворення іншими мовами, зокрема й українською. Правильний переклад не лише дозволяє краще зрозуміти та оцінити всю сутність політичних звернень міжнародних політиків українській аудиторії, а й позитивно впливати на геополітику в цілому та стратегічні взаємовідносини між країнами-партнерами. Промови політиків, як важливий важіль дипломатії, є потужним засобом формування громадської думки та настроїв суспільства. Усе вище викладене й визначає **актуальність** нашої наукової розвідки.

Мету дослідження вбачаємо у визначенні особливостей українського перекладу англійських політичних промов Генерального Секретаря НАТО Марка Рютте. Досягнення поставленої мети є можливим завдяки аналізу перекладацьких рішень, які використовуються для збереження усієї повноти оригіналу: змістового наповнення, стилістичного оформлення та емоційного забарвлення. У якості матеріалу дослідження використано нещодавню промову Генерального Секретаря НАТО Марка Рютте під час його зустрічі з президентом Румунії. Переклад українською мовою виконано самостійно – переклад Статівки А. О.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З початком повномасштабного вторгнення Росії в Україну поняття «політична промова» набуло особливого значення, оскільки стало потужним засобом впливу на настрої у суспільстві. Основними інтенціями політиків у своїх промовах є інформативна – інформування суспільства про актуальність подій; маніпулятивна – привернення уваги до подій, які є у фокусі уваги в промові; та оціночна – формування відповідного ставлення до подій, які наголошуються в промові. Тож, «політична промова» дедалі частіше потрапляє у поле зору дослідників, які вивчають різні аспекти функціонування цього терміну.

Зокрема, Клименко І. [1] у своїх працях розглядає семантичні особливості функціонування фразеологізмів в політичних промовах. Такі дослідники, як Кльось С. [2], Лобода [3] В., Лосева І. [4], Усенко М. [5] та Фесенко І. [6] досліджували політичні промови в перекладацькій площині, акцентуючи свою увагу на різноманітних аспектах їхнього відтворення засобами іншої мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оскільки НАТО є військово-політичним союзом, то основні меседжі

представників цього союзу стосуються усунення загрози, колективної безпеки та обороноздатності усіх членів. На одній з останніх зустрічей Генсека НАТО з президентом Румунії шановний Марк Рютте починає свою промову [7] зі слів:

No strong defence without a strong defence industry.

В оригіналі ми бачимо повтор прикметника *strong* та іменника *defence*. Саме ці лексичні одиниці визначають сутність промови Генсека, яка полягає у тому, що високорозвинена військова промисловість є ключовим фактором у колективній обороноздатності. В українському перекладі запропоновано такий варіант:

Без розвинутої військової промисловості неможлива сильна оборона.

Як бачимо переклад є прямим, але для посилення стилістичного ефекту лексему *strong* в обох випадках перекладено по-різному задля збільшення емоційного впливу на українськомовного реципієнта.

У наступному фрагменті знову бачимо повтор, двічі наголошується кількість у 5%. – *NATO leaders decided to invest 5% of GDP in defence by 2035. 5% and we all know that's serious money, that's serious spending, but it is what we need to stay safe.* – Лідери НАТО домовились інвестувати 5% ВВП в оборону до 2035 року. Саме 5% і ми знаємо, що – це серйозні гроші, серйозні витрати, але це необхідно задля безпеки.

Наведений переклад є свідченням того, що повноцінного відтворення оригіналу можна досягти й шляхом дослівного перекладу. Крім того, цілком очевидно, що спікер акцентує свою увагу на ключових 5 відсотках ВВП, називаючи це «серйозними витратами» й акцентуючи це декілька разів. І ми розуміємо, що він має на увазі, оскільки донедавна обов'язковий внесок країн НАТО в спільну оборону становив лише 2%. У перекладі не лише збережено цей повтор – 5%, а ще й акцентовано увагу за допомогою частки «саме».

Наступний приклад ілюструє на що ж саме підуть вищезгадані 5%.

As part of this, leaders agreed to buy more defence capabilities, including jets, tanks, ships, but also drones, ammunition. – Лідери домовилися купити більше для обороноздатності: винищувачі, танки, кораблі, дрони, боєприпаси. Цей приклад також є підтвердженням того, що для політичних промов є дуже характерним використання простих речень, або поєднання декількох простих речень одночасно. Така простота у мовленні дає чіткість розуміння сказаного, що дуже важливо для такого роду промов. У дослівному перекладі також простежується прямота меседжу і для ще більшої чіткості редуковано частину *As part of this*, щоб уникнути непотрібного нагромадження інформації.

Наступні приклади також підтверджують переважання простих речень у політичному дискурсі.

European Allies and Canada are now on a trajectory to equalise their defence investment with the United States. – Європейські союзники та Канада зараз на шляху зрівняння своїх оборонних інвестицій зі Сполученими Штатами.

We are making progress; we would even say we are making good progress. – Ми прогресуємо, ми навіть можемо сказати, що досить сильно прогресуємо.

We need the capabilities, we need the equipment, real fire power; and of course, the most advanced tech. – Нам потрібні можливості, нам потрібне обладнання, справжня вогнева міць і, звичайно ж, найсучасніші технології. І знову у фокусі уваги потреби альянсу – двічі повтор *we need*.

Because the threats we face are real and lasting. Russia's unprovoked war against Ukraine is the most obvious example of the threat. – Тому що загрози є реальними та довготривалими. Необроблена війна Росії проти України є найбільш очевидним прикладом загрози.

Russia is not alone in its efforts to undermine the global rules. As you know it is working with China, with North Korea, with Iran and others. They are increasing their defence industrial collaboration to unprecedented levels. They are preparing for long term confrontation. – Росія не сама у своїх зусиллях підірвати глобальні правила. Вона співпрацює з Китаєм, Північною Кореєю, Іраном та іншими. Вони розширюють свою співпрацю в оборонній промисловості до безпрецедентного рівня. Вони готуються до довгострокової конфронтації.

We cannot be naive. We must be prepared. – Ми не можемо бути наївними. Ми маємо бути готові.

Наступний приклад є чудовою ілюстрацією того, що для адекватного перекладу окрім лінгвістичних знань необхідно володіти ще додатковими фоновими знаннями.

At The Hague, we committed to rapidly expand defence production across the Alliance so that our armed forces have the capabilities they need to keep our deterrence and defence strong today and in the future. – На саміті у Гаазі ми зобов'язалися швидко розширити оборонне виробництво по всьому Альянсу, щоб наші збройні сили мали можливості, необхідні для підтримки нашої сильної системи стримування та оборони не лише сьогодні, а й у майбутньому.

Як бачимо в оригіналі у фрагменті *At The Hague* немає лексеми *summit*, однак приєднання *at* поряд з назвою міста теж видається дивним, оскільки було б доречним використати приєднання *in*. Тож, очевидно, що *at* стосується не лише міста Гаага. Логічно припустити, що Гаага стала місцем зустрічі країн НАТО, де вони ухвалили важливі рішення на черговому саміті. Тому у перекладі виникла потреба у додаванні лексеми «саміт». І, дійсно, перекладач вдався до правильного рішення, оскільки далі у промові ми зустрічаємо *At the Summit, we also reaffirmed NATO's enduring support for Ukraine so that it can defend itself against Russia today, be in a strong position for any peace negotiations and be able to deter any Russian aggression in the future.* Більш того, у інших своїх виступах Марк Рютте також згадує саміт у Гаазі, який відбувся у липні 2024 року.

Нашу увагу у промові Генсека також привернув вислів *Powerful enemies must be out-fought and out-produced*, який наведено цитуючи президента Рузвельта. Знаючи, кому належить цей вислів та особливо в які часи він з'явився, в роки Другої Світової війни, коли весь світ боровся з гітлерівським нацизмом, перекладач має усвідомлювати, що переклад повинен зберегти ту велич епохи та емоційну складову промовця. Якщо вдатися до прямого перекладу – *Могутнього ворога потрібно перемагати та перевершувати*, то втрачається необхідний стилістичний ефект, вираз стає емоційно «сухим», відповідно, інтенції промовця не відтворюються. Тому можна сказати, що такий переклад є не найкращим рішенням, оскільки не передає колорит оригіналу. Натомість можна запропонувати такий переклад: *Сильного ворога потрібно перемагати на полі бою та перевершити у виробництві зброї*. У такому випадку перекладач вдається до контекстуальної заміни, *out-fought* перекладається перемагати на полі бою, *out-produced* – перевершити у виробництві зброї. На нашу думку, саме ці еквіваленти най-

краще вплинуть на україномовну аудиторію, оскільки найкраще передають прагматичний ефект оригіналу.

Аналізуючи одну з промов далі, можна помітити, що дуже часто у мовленні фігурує займенник *we*, ефект якого також посилюється прислівником *together*.

We call it peace through strength. And NATO will do its part, and we need industry to do yours. I am confident that together, we have what it takes to outgun, out produce and outsmart those that seek to harm or diminish us. To do this well, we should focus on three key drivers, quantity, creativity and cooperation. First on quantity, we already have state of the art systems, the best of the best. These give us an edge, and we will keep it sharp. Which we need more and we need fast, and that means increasing production and shortening delivery times. We are already turning the tide on ammunition. Until recently, Russia was producing more ammunition than all NATO Allies put together. – Ми називаємо це миром через силу. І НАТО зробить свою частину роботи, але нам потрібна промисловість, щоб зробити вашу. Я впевнений, що разом ми маємо все необхідне, щоб перевершити у озброєнні, виробництві та перехитрити тих, хто прагне завдати нам шкоди чи принизити нас. Щоб зробити це краще, нам слід зосередитися на трьох ключових пунктах: кількості, креативності та співпраці. По-перше, що стосується кількості, у нас вже є найсучасніша артилерія, найкраща з можливої. Це дає нам перевагу, і ми будемо далі розвиватися. Нам потрібно більше, і нам потрібно швидко, а це означає збільшення виробництва та скорочення термінів доставки. Ми вже змінюємо ситуацію з боєприпасами. Донедавна Росія виробляла більше боєприпасів, ніж усі союзники по НАТО разом.

Такі часті повтори вище згаданих лексем можна пояснити відповідно до тих принципів та засад, на яких ґрунтується НАТО в цілому – колективна безпека, колективні дії по усуненню загроз, колективна оборона. Такий меседж має на меті донести усім членам та партнерам альянсу, що справжня міць та сила у ЄДНОСТІ. Підтвердження цьому знаходимо у переважанні у промовах такої лексики, як *unity, we, together, us, put together, unite, united, collaborate*, і т. д.

Також у цьому прикладі помічаємо, що *the art systems* перекладено як «артилерія», що свідчить про використання перекладацької трансформації генералізації, тобто лексему з вузьким значенням замінено на лексему з ширшим значенням.

You know the decisions we took in the Hague, the political will is there, the money is there, the demand is there, and our security depends on it. – Ви знаєте рішення, які ми ухвалили в Гаазі, політична воля є, гроші є, попит є, і від цього залежить наша безпека.

Підсумовуючи, можемо зазначити, що з огляду на вже проаналізовані приклади, повтори у політичних промовах є важливим інструментом для наголошення кожної цінності. В українському перекладі ці повтори зберігаються для відтворення емоційного забарвлення та риторичного стилю. Отже, лексичні повтори є одним із стилістичних засобів, притаманних політичним промовам в цілому.

Досить складним завданням для перекладачів може бути відтворення фраз-кліше у політичних промовах. Генеральний Секретар Марк Рютте доволі часто ними оперує у своїх меседжах. Наприклад: *Cooperation is NATO's bread and butter.* – Співпраця є невід'ємною складовою НАТО. Фраза-кліше *bread and butter* надає впевненості та рішучості словам промовця,

однак її дослівний переклад є недоречним для української мови. Тому в таких випадках краще вдатися до адаптації до більш релевантного українського еквівалента.

Аналіз промов Марка Рютте у комунікативно-прагматичному вимірі засвідчує схильність політиків до вживання у мовленні великої кількості модальних дієслів, зокрема, *need, can, will, should, must*. Основними їхніми інтенціями є:

Заклик до дії, бути рішучими (*1. We cannot be naive. We must be prepared. 2. We should focus on three key drivers, quantity, creativity and cooperation. 3. We need the capabilities, we need the equipment, real fire power, and of course, the most advanced tech. 4. We need to build on this progress in other areas, from high end air defence and low-cost drone interceptors.*)

Наголошення (*We need what you have to offer.*)

Припущення, ймовірність (*1. But of course, cash alone can't provide security. 2. So we can help develop the next generation of innovators. 3. We can produce more and increase innovation.*)

Варто також наголосити, що політики часто вживають фрази *I know, to be sure, I am confident*. Наприклад:

There are creative minds in this room I know, from large and established corporations to small startups.

I am confident that together, we have what it takes to outgun, out produce and outsmart those that seek to harm or diminish us.

Такі вирази слугують додатковим стилістичним засобом впливу на свою аудиторію та її переконання у важливості та значущості даного меседжу.

Висновки і перспектива подальших пошуків. Отже, провівши ретельний аналіз лінгвопрагматичних особливостей політичних промов Марка Рютте та їхнє відтворення засобами української мови, вдалося встановити, що задля реалізації інтенцій спікера та передачі експресивного забарвлення разом з прагматичними цілями оригіналу застосовано низку перекладацьких рішень. Зокрема, це дослівний/буквальний переклад, адаптація, контекстуальна заміна, генералізація. Проведене дослідження показало, що відтворення стилістичного наповнення оригіналу політичних промов можна досягти й шляхом буквального перекладу. Однак, в деяких випадках проблема потребує комплексного вирішення і вимагає від перекладача залучення більшого арсеналу засобів. Перспективами подальших досліджень може бути вивчення лінгвостилістичних особливостей політичних промов інших політиків та шляхи їхнього відтворення засобами української мови.

Література:

1. Клименко І. М. Лексичні трансформації при передачі англійської політичної термінології українською мовою. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2012. Вип. 8. С. 84–90.
2. Кльось С. Семантичні особливості функціонування фразеологізмів у політичному дискурсі (на основі промов діячів англійською мовою). *Молодь і ринок*. 2012. № 1. С. 106–110. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2012_1_24
3. Лобода В. А. Перекладацькі трансформації: дефінітивний характер та проблема класифікації. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2019. № 43. Том 4. С. 72–74.
4. Лосєва І. В. Мовностилістичні особливості політичної полеміки кандидатів у президенти США (на матеріалі інтернет-дискурсу): дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.04. – германські мови, Львів. 2016. 261 с.

5. Усенко М. Особливості перекладу політичного дискурсу. Природничі та гуманітарні науки. Актуальні питання: матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції, 19–20 квітня 2011 року. Т. : ТНТУ, 2011. Том 2. С. 314.
6. Фесенко І. Л. Особливості перекладу політичних промов та текстів. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічні науки. 2015. Випуск 55. С. 264–266.
7. Speech by NATO Secretary General Mark Rutte at the NATO-Industry Forum in Bucharest, Romania. URL: <https://www.nato.int/en/news-and-events/events/transcripts/2025/11/06/speech-by-nato-secretary-general-mark-rutte-at-the-nato-industry-forum-in-bucharest-romania>

Stativka A. The linguistic and stylistic features of the English-Ukrainian translation of political speeches by NATO Secretary General Mark Rutte

Summary. The article reveals the linguistic and stylistic features of political speeches by NATO Secretary General Mark Rutte, as well as the main methods of their rendering in the English-Ukrainian translation. It is determined that political speeches are considered to be a significant instrument to provide international relations among countries and political organizations, as well as to promote their strategic cooperation. It is also concluded that political speech is a means to influence the public spirits and to realize the political processes, which are actual in the world. The main aims of political speeches are informative – to provide the society with the proper information about the latest events; manipulative – to draw the public's attention to the information being emphasized in the speech; and assessment – to determine the attitude of the public

towards the events. To achieve these aims, the politicians use a number of stylistic means, in particular, simple sentences without difficult grammar structures; lexical repetitions, clichés, idioms, as well as a big number of modal verbs, which make the original more expressive. The research confirms that in order to save all the depth of the original message a number of translation decisions may be applied, in particular word-to-word translation together with adaptation. Adaptation may include contextual replacement, generalization, reduction, supplement. As the political discourse is characterized by clear and smooth delivery of speech, the translation of the political speeches also possesses such features as simplicity, clarity and consistency. Word-to-word translation dominates in case of complete rendering the contents and stylistic features of the original message. Adaptation is necessary to provide the translation which would sound naturally in Ukrainian. As a whole, to ensure an adequate translation translators are aiming at solving the problem by a huge number of means available in the target language. The translation of political speeches should have the same pragmatic effect as the original.

Key words: political speech, instrument of influence, word-to-word translation, adaptation, stylistic features.

Дата першого надходження рукопису
до видання: 11.11.2025

Дата прийнятого до друку рукопису
після рецензування: 08.12.2025

Дата публікації: 31.12.2025